ארכיוו

אויסגעקליבן פון די אידישע ארכיוון • מגיה געווען • צוויי מאל א וואך

נומער 37 • דאנערשטאג, י"ח אדר א' תשפ"ז • 25סטן פעברואר 2027 • פרשת כי תשא

כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם

שמות ל, יב

אין דעם נומער

„כי תשא את ראש“
הרב זאקס • לכבוד שבת

א טעסלא אום שבת?
מתבודד • הלכה

ר' אלימלך פון ליזענסק
שעפטל • אנשי שם

„קום עשה לנו אלהים“
א שמועס אויף דער סדרה

„כי אתם המעט“
וויסנשאפט • DNA

„עגל: די קאנספירעסי“
קטלא קניא • הומאר

ארכיוו

נומער 37 • דאנערשטאג, י"ח אדר א' תשפ"ז
25סטן פעברואר 2027 • פרשת כי תשא

הקדמה

„כי תשא את ראש"

טייערע לייענער,

די וואך לייענען מיר פרשת כי תשא. די פרשה הייבט זיך אן מיט א ציילונג: יעדער איד גיט א האלבן שקל, און נאר אזוי ווייסט מען וויפיל אידן עס זענען דא. דערנאך קומט דער חטא העגל, משה רבינו צעברעכט די לוחות, ער בעט רחמים און הערט די י"ג מדות, און ער קומט אראפ פונעם בארג מיט די צווייטע לוחות און מיט א שיינענדיג פנים.

אונזער הויפט־ארטיקל איז א שמועס פון הרב יונתן זאקס, וואס „קאווע טרינקער" האט איבערגעזעצט אויף אידיש: פארוואס טאר מען נישט ציילן אידן גלייך, און פארוואס ציילט די תורה גראד דאס געבן? „משה געציל" לייגט צו א ווארט וועגן די שקלים פון ישראל און די שקלים פון המן. אין „שמועסן אויף דער סדרה" ברענגט „פאלאצ'ינטא" א שארף ווארט פונעם קאצקער: וואס האבן זיי ביים עגל געזוכט, א נייעם רבי אדער א נייעם גאט? און אין „תורה און וויסנשאפט" פרעגט מען: אויב מיר זענען אזא אלט פאלק, פארוואס זענען מיר אזוי ווייניג, און וואס קען די DNA אונז דערציילן?

„ושמרו בני ישראל את השבת" שטייט אויך אין דער פרשה. אין „הלכה־שמועס" רעדט מען וועגן אן עלעקטרישן קאר אום שבת: בלייבט נאך א מלאכה דאורייתא, אדער נאר השמעת קול און „אוושא מילתא"? כ"א אדר איז די יארצייט פונעם רבי ר' אלימלך פון ליזענסק. „שעפטל" שילדערט זיין לעבן און משפחה, און דער עולם פרובירט אויסצורעכענען אין וועלכן יאר, און אין וועלכן אדר, ער איז נסתלק געווארן. אין „הומאר" דערציילט „קטלא קניא" דעם „אמת'ן" מעשה העגל, ווי א קאנספיראציע־טעאריע. דערצו קומען די פעסטע קאלומס: „יארצייטן פון דער וואך", „היינט מיט . . . יאר צוריק", „פערל פון די ארכיוון" און „די תגובה פון דער וואך".

ביי יעדן שטיק שטייט פון וועלכן ארכיוו עס קומט, דער ניק פונעם שרייבער, און ווען עס איז געשריבן געווארן. די ווערטער זענען זייערע; מיר האבן נאר אויסגעקליבן און מגיה געווען דעם אויסלייג און די גראמאטיק, און וואו מיר האבן עפעס אויסגעלאזט, שטייט „[פארקירצט]".

א גוט שבת, און האט הנאה פון לייענען!

די רעדאקציע

אין דעם נומער

לכבוד שבת קודש	„כי תשא את ראש" – די סכנה פון ציילן אידן • הרב יונתן זאקס • איבערגעזעצט: קאווע טרינקער	3
שמועסן אויף דער סדרה	„קום עשה לנו אלהים" – א נייער רבי אדער א נייער גאט? • פאלאצ'ינטא, קבצו זקנים, היסטאריע	6
הלכה־שמועס • „ושמרו בני ישראל את השבת"	א טעסלא אום שבת – דאורייתא אדער דרבנן? • מתבודד, וואלווי, pseudonym1 און אנדערע	7
אנשי שם • צו כ"א אדר	דער רבי ר' אלימלך פון ליזענסק • שעפטל, אבגד, גם כי אלך און אנדערע	8
תורה און וויסנשאפט	„כי אתם המעט" – פארוואס זענען אידן אזוי ווייניג? • מיש-נייעס, וואלווי, berlbalaguleh, שבת אחים און אנדערע	11
הומאר	„עגל: די קאנספירעסי" – זיי נישט קיין קאלב! • קטלא קניא	13
היסטאריע	היינט מיט . . . יאר צוריק • פון די ארכיוון	15
לוח	יארצייטן פון דער וואך • כורמיזא • סקרן	16
קורץ און שארף	פערל פון די ארכיוון • פון די ארכיוון	17
קאלום	די תגובה פון דער וואך • ונבנתה העיר	18
מקורות	מקורות • די רעדאקציע	19

לכבוד שבת קודש

„כי תשא את ראש" — די סכנה פון ציילן אידן

נאך פרשת כי תשא תשע"ד האט „קאווע טרינקער" אין קאווע שטיבל איבערגעזעצט אויף אידיש א שמועס פון הרב יונתן זאקס איבער דער מאדנער ציילונג מיט האלבע שקלים: פארוואס טאר מען נישט ציילן אידן גלייך, און וואס ציילט מען יא?

פון **הרב יונתן זאקס • איבערגעזעצט: קאווע טרינקער** • אויסגעקליבן און מגיה געווען

קאווע שטיבל • תורה און מחשבה • „די סכנה פון ציילן אידן - הרב יונתן זאקס על הפרשה (אידיש)" • 16טן פעברואר 2014
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5889.html#p183928

אנהייב די פרשה, ווערט משה באפוילן אפצורעכטן א ציילונג פון אידישע קינדער. א מאדענע ציילונג. משה ווערט באפוילן נישט צו ציילן די מענטשן דירעקט, נאר אומדירעקט. יעדע איד דארף געבן א האלבע שקל, און נאר דורך דעם וועג וועט מען אויסרעכענען זייער צאל: "כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם, ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם" (שמות ל, יב).

זעט אויס אז ס'איז מסוכן צו ציילן אידן. און דאס ווערט באשטעטיגט מיט א געשעניש יארן שפעטער, אין די צייטן פון דוד המלך. דוד האט באשלאסן אפצורעכטן א ציילונג פון די מענטשן פון זיין פאלק. יואב, זיין מיליטער גענעראל בעט זיך ביי אים שטארק ער זאל זיך צוריקהאלטן דערפון: ויאמר יואב אל המלך ויוסף ה' אלהיך אל העם כהם וכהם מאה פעמים ועיני אדני המלך ראות, - וואונטש אים יואב אן - אבער א ציילונג, פארוואס? "ואדני המלך למה חפץ בדבר הזה?" (שמואל ב' כד, ג)

אבער די קעניג'ס ווערטער זענען שטערקער פון יואב'ס, און ער רעכט אפ די ציילונג, און ער ציילט אפ די מיליטער-פאסיגע אין ישראל און אין יהודה. ביי דעם פאזע האט דוד חרטה, און זאגט פאר ה' "ויאמר דוד אל ה' חטאתי מאד אשר עשיתי ועתה ה' העבר נא את עון עבדך כי נסכלתי מאד" (שם י). כאטש די תשובה פון דוד, זענען די רעזולטאטן געווען שרעקלעך. א מארד האט געשלאגן ביים פאלק און געלאזט פאלן צענדליגע טויזענטע.

דער ענין זעט אויס פארהוילן. פארוואס איז מסוכן צו ציילן אידן? די תורה-מפרשים ברענגען ארויף אין זייערע קאמענטארן אויף דעם פסוק אנהייב אונזער פרשה פארשידענע פארשלאגן. רש"י זאגט אז ס'איז דא אין ציילן א "שלעכט אויג". רבינו בחיי דערמאנט אז ווען מענטשן ווערן געציילט, ווערן זיי געציילט איינצעלווייז און נישט אלע צוזאמען. פאר א רגע איז יעדער א יחיד אפגעטיילט פון דער פארזאמלונג. די סכנה איז ווען א יחיד זאל גע'משפט ווערן לויט זיין איינע אייגענע מידות און זכותים, וואס זענען מעגליך נישט גענוג אים צו קרעדיטן ביים פראצעס. ספורנו זאגט אז א ציילונג טוט אונז דערמאנען וואס אלץ האט זיך געטוישט, דאס ברענגט אן אויפמערקזאמקייט צו די לעבעדיגע און די טויטע צוגלייך. און דאס איז אויך מסוכן, ווייל עס ברענגט ארויף די שאלה "מיט וועלכע זכות בין איך דא, צווישן די לעבעדיגע (וואס ווערן געציילט), און אנדערע נישט?". כדי אויסצושליסן דאס, פארלאנגט זיך אזויווי אן "זעל אויסלייז", א געשאנק פארן בית המקדש און פאר דער עבודת ה' דארט.

איך וויל פארשלאגן נאך א פירוש - אפילו נאר אלץ א דרש, אן וועלן טענה'נען אז דאס איז דער פשוט'ע לאגיק פונעם פסוק. פארוואס טון פעלקער ציילן זייער באפלעקערונג? כדי אפצושאצן זייער מאכט. מיליטערישע מאכט (צאל מענטשן וואס מען קען איינרוקן), עקאנאמישע מאכט (די צאל פון שטייער צאלער), או די דאמאגראפישע מאכט (די סומע געוויקס ארויף אדער אראפ, פון דעם פאלק). יעדע סארט ציילונג איז געבויעט אויף איין זאך: נומערן האבן מאכט, א כוח. אויב די נומערן זענען גרויס, איז דער פאלק שטארק.

און טאקע דערפאר איז מסוכן צו ציילן אידן. אונז זענען א קליין פאלק. דער פארשטארבענער שרייבער מילטאן הימלפארב שרייבט אז די צאל פון אידן אויף דער וועלט קומט נישט צו דעם ווערט פון סטאטיסקעל טעות אין דער כינע-באפעלקערונג ציילנוג. אונז זענען א פיפטעל פון א פראצענט פון די וועלטס באפעלקערונג, מיט א נארמאלע מאס-מעסטער זענען אונז קלענער פון צו זיין א משמעות אין רעכענונג. דאס איז נישט נאר ריכטיג אין אונזערע טעג. אזוי איז אויך געווען אין די צייטן פון די תורה. אין איינע פון זיינע עפילאג רעדעס אין ספר דברים זאגט משה: "לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים" (דברים ז, ו) עס איז מסוכן צו ציילן אידן, ווייל אויב אידן וואלטן געגלייבט, אפילו נאר פאר איין רגע, אז "מאכט", כוח, ליגט אין "נומערן", וואלט אונזער פאלק שוין פון לאנג זיך געבראכן פון ייאוש.

וויאזוי קען מען, אויב אזוי, יא אפשאצן די "מאכט" פון אידישן פאלק? אין מיינע אויגן, די ענטפער פון דער תורה איז וואונדערליך שיין. בעט פון די אידן זיי זאלן געבן, און צייל זייערע דאנאטיאנס, זייערע תרומות. פון א נומער פראספעקטיוו זענען אונז קליין, אבער מיט טערמינען פון געבן פאר דער ציווילעזאציע און פאר דער מענטשהייט זענען אונז שטארק.

טראכט נאר פון די גרינדער פון מאדערענע-טראכטער: אין פיזיקס, איינשטיין; אין פילאסאפיע, ויטגנשטיין; אין סוציאלאגיע, דירקהיים; אין אנטהראפאלאגיע, לוי-שטראוס; אין פסיכיאטריע, פרויד; אין עקאנאמיע, גאנצעטע קייט פון טראכטער דורכברעכערס, פון דיוויד ריקרדו דורך מילטאן פריעדמאן ביז אלען גרינשפאן און דז'אסעף שטיגליץ (און נאך פערציג נאבעל פרייז געווינער פאר עקענאמיע); אין ליטעראטור, גדולי עולם פון פרוסט צו קפקא און פון עגנון ביז באשוויס-זינגער; אין מוזיקה, קלאסישע קאמפאוזערס ווי מאהלר און שנברג און פאפולערע קאמפאוזערס ווי אירווינג ברלין און דז'ארדז' גרשווין, צוזאמען מיט אסאך גרויסע זינגערס און אנפירערס.

אידן האבן באקומען צוויי און פופציג נאבעל פרייז אין רפואה. זיי האבן צושטייער געגעבן אויסערגעוועגדליך אין די פעלד פון געזעץ אין פארשידענע לענדער. (צום ביישפיל, צוויי פון די וואס זענען געשטאנען אין שפיץ פון די געזעץ סיסטעם אין ענגלאנד אין די לעצטע צענדליגע יאר זענען אידן, די לארד'ס פיטר טיילור און הערי וואלף, כאטש אידן זענען א האלב פון א פראצענט פון דער ענגלענדישע באפעלקערונג). און אונז האבן נאכנישט דערמאנט דאס אידישע קאנטראביאציע אין פעלד פון אינדוסטריע, פינאנצן, אקאדעמיע, מידיע און פאליטיקע (צוריק צו ענגלאנד, אין דער רעגירונג פון דז'אן מייג'ער איז געווען א צייט פון דעם אויסערן מיניסטער און דער אינערן מיניסער זענען ביידע געווען אידן: מייקעל הווארד און מלקולם ריפקינד; אין יאר 2010 די אנפירערס פון ביידע "הייזער פון אויסדערוועילטע" זענען געווען אידן, דז'און ברקו און בארונית היימן).

אין די פאראייניגטע שטאטען אסאך גרויסע געזעצן געבערס זענען אידן: לואיס ברנדייס, בענדז'אמין קרדוזו, פליקס פרנקפוטער און רות באדר-גינסבערג. אין פסיכאטעראפיע (א אידישע ערפונדונג) טעראפי און טעארטיק אידן זענען נאך אלץ באוואוסט די מערסטע - אהרן בעק, דער אויפטרעפער פון קאגניטיוו טהעראפי, און מארטין סליגמאן דער פיאניר אין פאזאטיווע פסיכאלאגיע. האליוואד איז אין פאקט א אידישע שאפונג. אין די פעלדער פון קונטס, מוזיק, היילונג און אקעדעמישע לעבן, צו שטייער פון אמעריקאנע אידנטום שטייגט איבער העכער פראפארציע.

און וועגן מדינת ישראל, די לאנד פון אידן - זי פירט דעם גאנצן וועלט אין פעלד פון אגריקולטורע אין מדבר'ישע צושטאנד, זי שיקט ארויס עקספערטן צו דריטע-וועלט לענדער און צו מערב אוניווערסיטעטן צוגלייך, זי געפינט זיך אינעם ערשטן פלאץ אין דער וועלט מיט די צאל פון פאטענטן לויט דער באפעלקערונג קאפצאל, און מיט דער צאל פון מענטשן מיט דיפלאמעס, אין די לעצטע יארן גיט זי ארויס נאבעל פרייז געווינער אין וויסענשפאט און אין כעמיע ספעציעל.

אבער העכער אלעם שטייט דער אידישער צושטייער אין ספיריטואלען לעבן. זי איז ספעציעל און אסאך, און נישט נאר דאס, נאר זי האט אפילו אוועקגעשטעלט די אנטוויקלונג פון דער גאנצער מערב וועלט ציוויליזאציע. דער קליינער פיצעלע פאלק האט אויף א געוויסע וועג באשאפן א קיין-ענדע-שטראום פון אבות, כוהנים, משוררים, נביאים, חכמים אין הלכה און אין אגדה, פוסקים און קאמענטירער, פילאסאפן און מיסטיקער, גרויסע חכמים און צדיקים, אין א מאס וואס מ'קען כמעט נישט מעסטן. מ'רעדט נישט דא פון איין פאל אז אידן איז געלונגען צו מאכן אן איבערקערעניש, נאר פון א נאכאנאנדע ערשיינונג, יארהונדערט נאך יארהונדערט, און דאס אלץ נישט איינמאל אין שווערע צושטאנדן וואס קיין שום אנדערע פאלק ווייסט נישט ענדליך צו דעם. איינמאל און נאכאמאל האט זיך די אידישע פאלק אויפגעוועקט פון חורבן און צוריק באנייט מיט א דורכברעך פון שאפונגען. דער חורבן פונעם בית ראשון האט געבוירן דעם בבלישע מהלך פון לערנען תורה. דער חורבן פונעם בית שני האט געשטיפט די אנטוויקלונג פון שרייבן תורה שבעל-פה: דער מדרש, משנה און תלמוד. די רייבערי מיט די קראים און נוצרים האט אונז געברענגט די גרויסע פרשנים אויף מקרא. די פראוואקאציע פון ניאו-אפלטון און ניאו-אריסטאטלעס וואס האט אויפגעשטלעט דעם מוסלאמענישער וועלט האט אויפגעוועקט א גאלדענע שורה פון אידישע פעליסאפיע אין שפאניע צווישן יארהונדערעט צוועלעף און פערצן.

אויב ווילט איר אפשאצן די כוח פון אידישן פאלק, בעט פון די אידן צו געבן, און ציילט זייער נדבות. דאס איז דער גלארייכע געדאנק וואס הייבט אן די פרשה פון די וואך.

געזאגט האב איך אז דאס איז א דרש - אבער ס'איז מער פון א נאר א השערה. כאטש אויף איין פלאץ זעט אויס פון תנ"ך אז דאס איז דער הסבר. אין ספר שופטים, פרקים ו-ז, די מדינים האבן ווייגעטון פאר אידן און נאכאנאנד באגנב'ט זייערע פעלדער. ה' האט באפוילן גדעון בן יואש צו מלחמה האלטן מיט זיי. גדעון האט איינגעזאמעלט א גרויסע מיליטער, צוויי און דרייסיג טויזענט מענטשן. ה' האט צוריקגעזאגט מיט א ווארט וואס איז ווארשיינדליך די מערסטע מאנדע אין געשיכטע פון וועלטליכע מיליטעריע: "רב העם אשר אתך מתתי את מדין בידם" (שופטים ז, ב). און געזאגט פאר גדעון צו לאזן וויסן אז אלע דערשראקענע זאלן אהיימגיין. צוויי און צוואנציג טויזענט מענטשן האבן אזוי

געטון. נאר צען טויזענט זענען געבליבן. אבער אויך יעצט זאגט ה' אז "עוד העם רב".

ער האט באפוילן גדעון צו פירן די מלחמה לייט אראפ צו דעם וואסער און זען וויאזוי זיי גייען טרינקען דערפון. ניין טויזענט און זיבן הונדערעט מלחמה לייט האבן זיך געביקט אויף זייער קניען און געטרינקען די וואסער דירעקט פונעם טייך. נאר דריי הונדערעט האבן געשעפט וואסער מיט די הענט און אזוי געברענגט די וואסער צום מויל. ה' זאגט פאר גדעון צו באפרייען א גרעסערע-רוב פון די מלחמה לייט, און איבערלאזן נאר דריי הונדערעט מלחמה לייט: גאר א קליינע צאל אויסצופירן א מיליטערישע אפערציע, און אוודאי א מלחמה קעגן א שטארקע מיליטער. דאן זאגט ה' פאר גדעון "בשלש מאות האיש המלקקים אושיע אתכם ונתתי את מדין בידך". אין א פלוצימדיגע נאכט איבערפאל, באנוצענדיג זיך מיט קולות וואס האט זיך געהערט ווי א גרויסע מיליטער איז אונטערוועגענסט האט דער קליינער גרופע פון גדעון באזיגט דעם קריג.

עס דערקענט זיך אז פאר אונז איז א מער פון סתם א מלחמה מעשה. דער תנ"ך איז א רעלעגיעזע טעקסט, נישט קיין מיליטערישע. וואס ה' זאגט צו גדעון - וואס ה' זאגט פאר אונזערע עלטערן און פאר אונז די לעצטע פיר טויזענט יאר - איז, אז כדי צו באזיגן אין א אידישע מלחמה, אין א ספיריטואלען קריג, צו באזיגן א געווינס פארן הארץ, זעל און נשמה, דארף מען נישט קיין גרויסע נומערן. מ'דארף איבערגעגעבנקייט, לערנערן, דאווענען, א בליק אויף פאראויס, א שטארקייט, אידיאלאגיע און האפענונג. מ'דארף מענטשן וואס זייער נאטור איז נייטיג צו געבן צושטייער. הייס זיי געבן און צייל די געגעבאכטס. דאס איז דער מערסטע פונקטליכע וועג וואס איז אלץ געשריבן געווארן צו מעסטן דעם כוח פונעם פאלק.

שקלי ישראל און די שקלים פון המן

באלד נאכן ארטיקל האט „משה געציל" צוגעלייגט:

איך האב געטראכט אפשר לפי"ז משלב צו זיין די חז"ל, איך געדענק נישט פונקט די לשון אבער תמצית הדברים; "דער באשעפער האט מקדים געווען שקלי ישראל פאר די שקלים פון המן".
לכאורה איז אומפארשטענדליך, מה ענין שמיטה אצל הר סיני? געלט איז מכפר אויף געלט? (יא! וואס פארשטייסטו נישט? שוין, בדרך קשיא זאגט זיך עס בעסער...)
יתכן לומר, המן האט מקטרג געווען אויף די אידן פאר אחשורוש; "ישנו עם-אחד מפוזר ומפורד בין העמים, בכל מדינות מלכותך ודתיהם שונות מכל-עם, ואת-דתי המלך אינם עושים וכו'". טייטשט המנ'ס קיטריג איז געווען אז די אידעלעך פירן זיך אן אייגענעם ווירטשאפט, היטן נישט קיין געזעצן, גיבן גארנישט צו צום וועלט, ממש אשאד זיי צו לאזן לעבן!
זאגט דער רבוש"ע; "כאפ אבליק אויף דער מחצית השקל" מיינע אידן זענען נאך די גרעסטע צוגעבערס אויפן כדור העולם טראץ זייער קליינקייט און צושפרייטקייט!

(ד"א, ביי אונז האט מען געוויסט צו זאגן אז אין דעם ענין פון מחצית השקל איז מרומז גאנץ פרשת 'טהרת הקודש געלט', ואכמ"ל)

משה געציל • קאווע שטיבל • 16טן פעברואר 2014

שמועסן אויף דער סדרה

„קום עשה לנו אלהים" — א נייער רבי אדער א נייער גאט?

אין דער וואך פון פרשת תשא תשפ"ב האט „פאלאצ'ינטא" אין קאווע שטיבל געברענגט א שארף ווארט פונעם קאצקער אויפן חטא העגל – און דער אשכול האט עס גלייך ווייטער געדרייט, האלב ערנסט און האלב בדרך צחות.

פון **פאלאצ'ינטא, קבצו זקנים, היסטאריע** • אלע תגובות

קאווע שטיבל • תורה און מחשבה • „פרשת תשא - עגל" • 14טן–15טן פעברואר 2022
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/15148.html#p494949

פאלאצ'ינטא • 14טן פעברואר 2022

א שארף ציפעדיגע ווארט פונ'ם קאצקער...

ביי דעם חטא העגל, האבן די איד'ן זיך געזארגט פאר משה און דער שטן האט זיי געוויזן ווי ער איז טויט. האבן זיי געזוכט א נייע משה און נאכן מאכן די עגל האבן זיי געשריגן אלה אלוהך ישראל.

איז וואס האבן זיי געזוכט א נייע רבי אדער א נייע ג-ט ?

נאר אויב דער רבי איז א בהמה (עגל) מאכט מען איהם פאר א ג-ט...

פאלאצ'ינטא • 14טן פעברואר 2022

שאלה...

ווער האט זיך משתתף געווען ביי דעם חטא העגל?

די ספרדים? זיי האבן געקוקט אין הימעל מיט זייער מקובלים און באבא'ס און געוויסט אז ער איז אין הימעל

חב"ד ? זיי האבן געזאגט אז ער לעבט

ברסליו? זיי האבן געזאגט אז מען דארף בכלל נישט א לעבעדיגע רבי

סאטמר? זיי האבן סתם פיינט געהאט משה ווייל ער האט ליעב געהאט ארץ ישראל

אמשיניו? זיי האבן געזאגט אז מען קען נאך ווארטן אפאר טעג

גור? די "נשים" אין גור האבן נישט קיין צירינג.

נו איז ווער איז יא דארט געווען?

אפאר ליטוואקעס וועליכע האבן געשריגן נו, נו, עס איז שוין די שקיעה

קבצו זקנים • 15טן פעברואר 2022

ווען משה רבינו איז געשטארבן זאגן חז"ל אז די יידן האבן עז נישט געגלייבט, האט מען זיי געוויזן דעם בעטל ווי סי ליגט משה אונד דעמאלס האבן זיי אונגעהויבן צי קלאגן אונד באוויינען אזוי ווי סי שטייט (דברים לד, ח) וימת שם משה... ויבכו בני ישראל את משה שלשים יום.

פרעגט זיך די קשה, מה נשתנה מיט וואס איז דאס אנדערזש ווי ביים עגל וואס דעמאלס ווען יידן האבן געזען דעם בעטל מיט משה רבינו אונד געמיינט אז ער איז געשטארבן שטייט אין פסוק (שמות לב, ו) וישב העם לאכל ושתו ויקמו לצחק?

לויט דעם שיינען פשט וואס האט געברענגט אינזער חבר פאלאצ'ינטא קען מען זאגן אויף דעם אופן אז אין פרשת וזאת הברכה איז משה גיווען אינזער 'רעבי' וואס האט אינז געלערנט תורה אונד וועט געריפן 'משה רבינו' אונד ווען דער רבי שטארבט, ווייגען די תלמידים. אבער ביים עגל איז משה נאר געווען א מנהיג אונד אן אדמו"ר אונד האט אינז נאכנישט געגעבן/אויסגעלערנט די תורה, אונד אז א מנהיג שטארבט עסט מען אונד טרינקט מען אזוי ווי סי שטייט 'וישב העם לאכל ושתו ויקמו לצחק'.

פון דא נעמט זיך אינזער מנהג (מלשון מנהג און דאס זענען די זעלבע אותיות ווי 'גהנם') אז ביי א יארצייט סעודה פון אן אדמו"ר טרינקט מען א שארף בראנפן אין עסט זיך אן געשמאקה פאלאצ'ינטא, והוא רחום יכפר..

היסטאריע • 15טן פעברואר 2022

זאגט דאך ר' לעבאוויטש פין וואודרידזש אז וועגן דעם איז לא ידע איש קבורתו ווייל ער האט נישט געוואלט מען זאל מאכן א פלאץ צו פרעסן און זויפן.

הלכה־שמועס • „ושמרו בני ישראל את השבת“

א טעסלא אום שבת — דאורייתא אדער דרבנן?

„ושמרו בני ישראל את השבת“ לייענען מיר די וואך. אין סיון תשפ"ג האט „מתבודד“ אין קאווע שטיבל געפרעגט: אן עלעקטרישער קאר ברענט נישט קיין בענזין – בלייבט נאך א מלאכה דאורייתא? דער עולם האט גערעדט פון הבערה, פון השמעת קול און „אווישא מילתא“, ביז מען האט אריינגעקוקט אין „מנחת שלמה“.

פון **מתבודד, וואלווי, pseudonym1 און אנדערע** • אויסגעקליבענע תגובות • נישט קיין פסק הלכה [פארקירצט]

קאווע שטיבל • תורה און מחשבה • „דרייוון א טעסלא שבת - איסור דאו' אדער דרבנן?“ • 2טן–7טן יוני 2023
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/16253.html#p527010

מתבודד • 2טן יוני 2023

דעם שבת האב איך א גאסט וואס דרייווט א טעסלא, ליידער אויך שבת ה"י.

איז דא איסורים פון דרייוון א טעסלא וואס זענען מדאורייתא? א געהעריגע קאר האט גאנץ מעגליך אן איסור הבערה אבער טעסלא איז דאך פון דעם אויסגעשלאסן.

ס'איז א קנאפע נפק"מ למעשה אבער איז מיר נאך אלס אינטרעסאנט צו וויסן.

קורקלענד • 2טן יוני 2023

ס'האט מיר א דאקטאר אמאל פארציילט אז ער פירט א טעסלא, ווייל אויב דארף ער לויפן שבת אין שפיטאל זאל עס זיין אויסגעהאלטן.

קהל'ס נער • 2טן יוני 2023

שבת? אינטערנעט? מילא!

די עיקר איסור פון טעסלא איז ציונות! יא ציונות! טעסלא בתחילת דרכם זענען געווען שותפים אין די ציוניסטישע מאביל-איי שר"י.

מאנטריאל • 4טן יוני 2023

די סעלף דרייולאזע קארס וועט לכאורה נישט זיין קיין איסור דרבן אויך נישט אויב מען באשטעלט עס פאר שבת.

אזוי ווי א שבת זייגער.

ווען מען קענען פארן שבת?

היכי תמצא. משיח'ס צייטן.

שעפטאל • 4טן יוני 2023

טעסלא ואייפון בשבת אין מתירין אלא לחכימין ובצנעה. אייפאין מפני מראית העין, וטעסלא מחששת רגלים.

כ'קען א חזן וואס גייט ארום שבתים צו זינגען, ער לייגט אראפ אזא הארציגע ממקומך מיט זיין פאין אין טאש...

אבער ער פארט נישט מיטן קאר ווייל ער וויל נישט זיכן א נייע דשאב אויף זונטאג...

בקיצור: ס'איז צוויי שאלות. 1. הלכה וואס מ'קען גרינג מתיר זיין. 2. סיסטעם..

אוי טייערע אידן אין אמעריקע, היט דעם סיסטעם, וועט אייך גוט זיין.

מילך טראק • 4טן יוני 2023

„א געהעריגע קאר האט גאנץ מעגליך אן איסור הבערה אבער טעסלא איז דאך פון דעם אויסגעשלאסן.“

הבראה איז נישט די פראבלעם די פראבלעם אז ער טראגט די טעסלע מיט'ן עירוב רח"ל

לייביישרייבער • 5טן יוני 2023

איך שטיי און שטוין. איך רייב זיך די אויגן איבער ליינענדיג די תגובה'ס און ענפערס אויפ'ן פותח האשכול.

דער פותח האשכול האט געפרעגט א געוואלדיגער שאלה רום באמת אינטערסאנט צו שטודירן אויב עס האט די זעלבער דין ווי די טעלעפוינען וואס אנכי הק' האט געשריבן א לענגערע הסבר דערוועגן לגבי די ליטיאן אייאן באטעריען.

אבער יפה שאלתו.

וואלווי • 5טן יוני 2023

השמעת קול פון א מלאכה אין שבת איז אן איסור פארזיך.

הגם טעסלא'ס זענען היבש שטיל, אבער דאך נישט גענוג

יין שרף • 5טן יוני 2023

„השמעת קול פון א מלאכה אין שבת איז אן איסור פארזיך."

די גאנצע פראבלעם פון השמעת קול איז משום אוושא מילתא.

היש לך אוושא מילתא גדולה מזו?

pseudonym1 • 7טן יוני 2023

„היש לך אוושא מילתא גדולה מזו?"

פארוואס זאגסטו אזוי? יעדער קען דאך זען אז ס'איז א טעסלא, און זיי ווייסן אז טעסלאס דרייוון זיך אליין

וואלווי • 7טן יוני 2023

„יעדער קען דאך זען אז ס'איז א טעסלא, און זיי ווייסן אז טעסלאס דרייוון זיך אליין"

אוושא מילתא איז געזאגט געווארן ווען זאכן ארבעטן פון זיך אליינס. דאס איז די גאנצע געדאנק דערפון

pseudonym1 • 7טן יוני 2023

„אוושא מילתא איז געזאגט געווארן ווען זאכן ארבעטן פון זיך אליינס."

הגרשז"א שרייבט אין מנחת שלמה ביי א דיון וועגן א dishwasher אז דער איסור איז דוקה ווען דער נארמאלער וועג פון ניצן איז נישט פון לאנג פארדעם. למעשה האט ער עס געאסרט

דא לגבי radio שרייבט ער אז די סיבה פארוואס מ'פירט זיך געהעריג צו אנצינדן לייטס אויף שבת דורך זייגערס איז וויבאלד אוושא מילתא איז נאר פאר קולות, נישט פאר זאכן וואס מ'זעט. (למעשה לייגט ער צו נאך א היתר אז ס'נעמט נאר א רגע צו אנצינדן אדער אויסלעשן די לייט, וואס איז נישט שייך ביי א קאר)

דא פירט ער אויס אז די original גזירה איז נאר אויב סאיז עפעס וואס מאכט א קול און איז אויך עפעס וואס סאיז דא "חשדא" (וויל בדרך כלל טוט מען א מלאכה בשעת מעשה). און אין ספר שמירת שבת כהלכתה ברענגט ער אויך אז עפעס וואס יעדער ווייסט אז די דרך איז אזוי צו ניצן איז נישט דא קיין חשש.

[פארקירצט]

אנשי שם • צו כ"א אדר

דער רבי ר' אלימלך פון ליזענסק

„היינט (פאר די וואס האלטן אויך אדר א'...) כ"א אדר" – אזוי האט „שעפטל" אנגעהויבן אין קאווע שטיבל אין אדר א' תשע"ד, א יאר מיט צוויי אדרים פונקט ווי היי־יאר. ער האט געשילדערט דעם „נועם אלימלך" און זיין משפחה, און דער עולם האט זיך גענומען צו דער שאלה: אין וועלכן יאר, און אין וועלכן אדר, איז ער נסתלק געווארן?

פון **שעפטל, אבגד, גם כי אלך און אנדערע** • אויסגעקליבענע תגובות [פארקירצט]

קאווע שטיבל • אנשי שם • „הרבי ר' אלימלך מליזענסק זצוק"ל" • 21סטן–23סטן פעברואר 2014
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5925.html#p185422

שעפטל • 21סטן פעברואר 2014

היינט (פאר די וואס האלטן אויך אדר א'...) כ"א אדר געפאלט אויס די יארצייט פון הרב הקדוש המפורסם איש האלקים מרן הרבי ר' אלימלך מליזענסק זצוק"ל.

דער רבי רבי אלימלך איז געבוירן געווארן בערך שנת תע"ז צו זיין טאטן רבי אליעזר ליפמאן ווייסבלום זצ"ל, און זיין מאמע מרת מירל (טייל זאגן אז זי האט געהייסן גיטל). ס'איז באקאנט (און ווערט געברענגט אין מאור ושמש פרשת מסעי) אז דער רבי ר' אלימלך פלעגט אריין לייגן די הענט אין פייער ביז זיי זענען ממש פארברענט געווארן, כדי תשובה צו טאן אויף דעם וואס ער האט געקלאפט די מאמען

און מצער געווען מיטן ווייגען וכדו' ווען ער איז נאך געווען א פיצל קינד...

זיין עלטערע ברודער הרה"ק הרבי ר' זושא מהאניפאלי זי"ע האט אים געברענגט צום רבי ר' בער פון מעזריטש זי"ע און איז געווארן מגדולי תלמידיו. דער רבי ר' אלימלך איז אין זיינע יונגע יארן ארומגעפארן אין פילע שטעט צוזאמען מיט זיין ברודער דער רבי ר' זושא, און האט אויף פארשידענע אופנים געמאכט פילע בעלי תשובה.

נאך דער הסתלקות פונעם רבי'ן ר' בער זי"ע האט רבי ר' אלימלך ז"ל געוואוינט אין ליזענסק, וואו עס האבן זיך מסתופף געווען בצלו כמעט אלע שפעטערדיגע צדיקי הדור, און כמעט אלע רביים פון פולין גאליציע זענען געווען מתלמידיו און תלמידי תלמידיו.

ער איז נסתלק געווארן כ"א אדר (שנה פשוטה) שנת תקמ"ו ומנ"כ בעיר ליזענסק.

ווייניגער ווי א יאר נאך דער הסתלקות איז ערשינען זיין הייליגער ספר "נועם אלימלך". אויך איז דא פון אים דער "צעטיל קטן" און "אגרת הקודש" און די "תפלה קודם התפלה".

לויט געוויסע מקורות האט רבי ר' אלימלך געהאט צוויי ווייבער.

- בזוו"ר, מרת שפרינצא, בת רבי אהרן רוקח זצ"ל
- בזוו"ש, מרת גיטל, בת רבי יעקב מרגליות זצ"ל

ס'דא חילוקי דעות וויפיל קינדער דער רבי ר' אלימלך האט געהאט... די זענען אויסגערעכענט צו זיין פון זיינע קינדער:

- הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק זצ"ל
- הרה"ק רבי אליעזר ליפא מחעמעלניק - בעמח"ס אורח לצדיק זצ"ל
- הרה"ק רבי יעקב ממאגלניצא זצ"ל (מען האט אים גערופן ר' יעקב רויטמאן)
- א טאכטער לאה גיטל
- א טאכטער מירל (מיריש) - חתונה געהאט צו הרב ר' אליהו און זיי האבן געוואוינט און רימונוב (טייל זאגן אז בזיוויג ראשון האט זי געהאט חתונה געהאט צו הרב ר' שמואל צורף)
- א טאכטער אסתר עטיל - חתונה געהאט צו הרב ר' ישראל אלבום און זייער חתונה איז שוין געווען נאך דער פטירה פון ר"ר אלימלך.

זיין טאטע ר' אליעזר ליפמאן האט געהאט פיר זין און לויט מקורות האבן זיי געהאט דריי טעכטער (איין טאכטער איז געווען די באבע פונעם בני יששכר)

- ר' זושא מהאניפולי
- ר' אלימלך מליזענסק
- ר' אברהם (געווען א דאקטער אין קעניקסבערג)
- ר' נתן (המכונה שיף) מסטיטשין

יעצט קען/זאל יעדער צולייגן פרטים וואס ער ווייסט און אזוי אויך עבדות פונעם הייליגן רבי זי"ע, אזוי כאטש אויפן אנגענומענע יארצייט אין אדר ב' וועט שוין דא זיין א דבר השלום...

קאווע טרינקער • 21סטן פעברואר 2014

ס'קומט מיר אן שווערליך צו גלייבן די מעשה פון לייגן די הענט אין פייער. - אויב מוז איך עס גלייבן, וואלט איך הנאה געהאט אויב איינער קען ביטע דאס מסביר'ן.

מצטמק ויפה • 21סטן פעברואר 2014

דער הייליגער רבי ר' אלימלך ברענגט אין "צעטיל קטן" סעיף יג', אז א מענטש דארף האב'ן א חבר נאמן פאר וועם ער זאל זיך שטענדיג קענען אויסרעדן זיינע שווערקייטן אין עבודת השם, וכו', און אזוי וועט ער קענען הערן אן עצה טובה פוו א גוטע חבר.

און ער שרייבט דארט " ולא יעלום שום דבר מפני הבושה ", לדעתי, איז האבן אזא חבר זייער א שווערע זאך, ווייל ווי נישט ווי, א מענטש איז א מענטש מיט כל מיני קאמפלעקס און בושה, און געוויסע פאסטע"ך אישוס, איז ווי איז מעגליך ולא יעלום שום דבר?
אויב וואלט איך געמעגט זאגן, איז אונזער שטיבעל דער ענטפער פאר דעם, דא קען יעדער זאגן וואס ער האט צו זאגן, זיך אויסשמיסן שיין, בדיבוק חבירים, אויף אן ערליכן אויפ'ן, און אלעס אונטער א "ניק", אז מעו דארף זיך פון גארנישט שעמען, ווי קען זיין שענער.

אבגד • 21סטן פעברואר 2014

„ער איז נסתלק געווארן כ"א אדר (שנה פשוטה) שנת תקמ"ו ומנ"כ בעיר ליזענסק."

אינטרעסאנט יעצט נאכגעקוקט אין טור, שנת תקמ"ו איז געווען א שנת מעוברת! @שעפטל עס ווערט ערגעץ געברענגט אז ער איז אוועק שנת תקמ"ו, ווייל אויב אזוי דארף מען וויסן וועלעכע אדר איז ער נסתלק געווארן??

גם כי אלך • 21סטן פעברואר 2014

ער איז נסתלק געווארן שנת תקמ"ז לפ"ק, אזוי איז קלאר אויפגעוויזן געווארן. ס'דא עפעס א ספר אויף מסכתות הש"ס פון א תלמוד חבר פון הייליגן ר"ר אלימלך, כגעדענק אודאי נישט די נאמען, ער שרייבט קלאר אז ס'איז געווען תקמ"ז.

למעשה דער טעות נעמט זיך ווייל אויף דער מציבה שטייט נסתלק בשנת אתה תקו"ם, וואס איז ווארשיינדליך די כונה מיט דעם כולל. נאר אזוי ווערט פארענטפערט אבגד'ס שאלה.

אבגד • 21סטן פעברואר 2014

אויף דער מצבה שטייט נסתלק בשנת תנצבה וואס דאס איז תקמ"ז, ווי האט איר געזען אז עס שטייט שנת תקו"ם??

שעפטל • 21סטן פעברואר 2014

„אויב אזוי דארף מען וויסן וועלעכע אדר איז ער נסתלק געווארן??"

ס'איז מיר אויך אונטערסאנט, ווייל אויף דער מציבה שטייט שנת ת.נ.צ.ב.ה. וואס דאס באטרעפט תקמ"ז.

אבער עפעס געדענק איך אז ס'איז אנגענומען אז רבי ר' אלימלך איז אוועק אין א שנה פשוטה און אין יאר תקמ"ו. איי געס מ'וועט מיזן נאכגעבן איינע פון די צוויי...

גם כי אלך • 21סטן פעברואר 2014

אנטשולדיגט פאר מיינע טעותים.

אויף דער מציבה שטייט טאקע תנצבה, וואס דאס איז תקמ"ז. פארקערט סדא א ספר לשון זהב אויף מסכת שבת, דער רב פון ליזענסק א א תלמוד פון רר אלימלך, דארט שטייט דער רמז "אתה תקום" אויף וואס מיין פריערדיגע ווערטער גייט ארויף. נאכאמאל סליחה.

גם כי אלך • 21סטן פעברואר 2014

אז מרעדט שוין איז דא א גאנצע מחלוקת צו דער מקום האוהל איז טאקע אויפגעשטעלט געווארן אויף דעם ארינעלן פלאץ וואו ס'איז געשטאנען פארן קריג. רוב זקני ליזענסק זענען איינשטומינג געווען מיט רבי מענדל רייכבערג אז דאס פלאץ איז טאקע בערך דארט. אבער דער מעליצער רבי פון וויליאמבסבורג וואס איז א יליד ליזענסק טענה'ט חיי וקיים אז רבי אלימלך ליגט אויף אן אנדער פלאץ, ער און זיינע קינדער זאגן תהלים און צינדן ליכט אויף אן אפגעריקט ארט וואס איז לויט זיי די ריכטיגע ווערסיע.

שעפטל • 21סטן פעברואר 2014

דאכצעך מיר אז זיינע אייניקלעך האדמורי"ם מ'פשעווארסק האלטן אויך אז ער ליגט ארויפציר

שעפטל • 21סטן פעברואר 2014

אז מ'רעדט פונעם הסתלקות, זאגט מען נאך אז איידער ער איז נסתלק געווארן, האט ער איינגעטיילט די קדושה פון זיינע אברים פאר זיינע גרויסע תלמידים, פאר'ן רבי'ן פון לובלין זי"ע האט ער געגעבן זיינע אויגן, פאר'ן אפטער רב, זיין מויל, פאר רבי ר' מענדעלע פון רימנוב זי"ע, זיין נשמה, און פאר'ן קאזשניצער מגיד זי"ע, האט ער געגעבן זיין הארץ.

דריידל • 21סטן פעברואר 2014

„אז דער רבי ר' אלימלך פלעגט אריין לייגן די הענט אין פייער ביז זיי זענען ממש פארברענט געווארן"

אפשר געהערט דאס אונעם אכשר דרא אשכול, אבער די מעשה ווערט געברענגט אין עטליכע ספרים ווי עס שטייט אז ער האט געשלאגן די מאמע אויף די בריסטן בשעת'ן זייגן.

תורה און וויסנשאפט

„כי אתם המעט" – פארוואס זענען אידן אזוי ווייניג?

די פרשה הייבט זיך אן מיט א ציילונג פון כלל ישראל. אין טבת תשע"ח האט „מיש-נייעס" אין קאווע שטיבל געפרעגט: אויב אידן זענען אזא אלט פאלק, פארוואס זענען מיר אזוי ווייניג? און וואס קען די גענעטיק – די DNA – אונז זאגן וועגן אונזער שטאם?

פון **מיש-נייעס, וואלווי, berlbalaguleh, שבת אחים און אנדערע** • אויסגעקליבענע תגובות [פארקירצט]

קאווע שטיבל • וויסנשאפט • „כי אתם המעט... זענען טאקע אידן טאקע גענעטיש אנדערש?" • 19טן–28סטן דעצעמבער 2017
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/12031.html#p391594

מיש-נייעס • 19טן דעצעמבער 2017

ליידער בין איך גאר א קליינער ידען, אבער עפעס פרעגט אין מיר פארוואס זענען אידן די ווייניגסטע פון אלע פעלקער, לכאורה טעכניש וואלטן אידן געדארפט זיין די מערסטע זיי זענען דאך די עלסטע פאלק.

איך טראכט אפאר אויבערפלעכליכע סיבות פארוואס למעשה זענען מיר די ווייניגער

1. מ'האט אונז געטריבן און גע'הרג'עט במשך אלע דורות
2. אז מען ציטיילט די וועלט פון דער באשאפונג אין פעלקער זענען זיי געווען מער אין אלע דורות
3. אידן זענען באמת די מערסטע נאך מיר זענען מתבולל געווארן צווישן די פעלקער במשך די שמדיות

איך האב פיל געליינט אז מען קען דערגיין אידן דורך גענעטישע די ען עי איז דאס טאקע אמת, אויב יא ווי אזוי? אויף ווי ווייט? ממש אלע אידן האבן די זעלבע די ען עי? עס גייט ביז אברהם? ביז יעקב?

berlbalaguleh • 19טן דעצעמבער 2017

מיש נייעס: דיינע פראגעס נומער איינס און דריי זענען די וויכטיגסטע אין פארענטפערן דיין שאלה. לפענ"ד פארוואס אידן זענען ה'מעט מכל העמים איז, ווייל אונז זענען אדורך גזירות והשמדות אין די אלע טויזנטער יארן פון אונזער עקזיסטענץ. אויך די אנדערע עק פונ'ם ספעקטרום. אז אידן האבן זיך מתבולל געווען צווישן די פעלקער מכח זייער פריינטליכקייט און נישט האבן קיין מחיצה המבדיל, האבן אידן זיך ליידער אויסגעמישט מיט די לאקאלע גויים.

די איזראעלי פרעס האט זייער אן אינטרעסאנטן און סטעריל'ן נאמען פאר איינעם וואס האט חתונה געהאט צו א גוי'טע, רח"ל...! ..."הוא נישא למקומית"...! שוין. נישט קיין גוי'טע. נאר .."מקומית"... יעצט איז שוין אלעס גוט...!

מיינע ידיעות אין גענעטיקס בכלל און גענעטיק טעסטינג בפרט זענען זייער שטארק באגרעניצט. אבער אזויפיל ווייס איך אז ס'איז דא אן איידענטיפייאינג דזשין וואס געפונט זיך ביי אלע אייניקלעך פון אברהם, יצחק ויעקוב. אויך די כהנים האבן אבשותפות'דיגן דזשין וואס טוט זיי אידענטיפיצירן אלס אייניקלעך פון אהרן הכהן...!

נאר לויט ווי בין אינפארמירט איבער גענעטיק טעסטינג, אז ס'זאגט אויכעטאיס אלע אנדער חלקים פון אנדערע ראסעס און נאיאנאליטעטן וועלכע זענען אריינגעמישט אין דעם בלוט פון דעם באטרעפנדן. ד.מ. אז איינער קען זין א שיינער איד. און ער האט געקענט האבן א זיידן אן אונגארישער אדער רומענישער גוי. אדער גאר אן אינדיאנער טשיעף...!

נאר אונזערע חכמים זיכרונם לברכה האבן שוין געזאגט אז מ'דערקענט די אידישע קינדער דורך דריי סימנים. אז זיי זענען ...רחמנים, ביישנים, און גומלי חסדים...! און אויב מ'זעט אן איידעלן איד וואס האט די סימנים קענמען שטעלן אויף דער חזקה אז ער איז אן אייניקל פון אברהם יצחק ויעקב. און ח"ו אויב פארקערט קענמען טראכטן אויב יענער האט געהאט א זיידן אן אונגארישן אדער רומענישן גוי וואס האטציך געלאזט וואקסן א בארד. און ר'האטציך אויסגעלערנט צו רעדן אידיש...!

וואלווי • 19טן דעצעמבער 2017

„לכאורה טעכניש וואלטן אידן געדארפט זיין די מערסטע זיי זענען דאך די עלסטע פאלק.“

לכאורה קשיא מעיקרא ליתא. יודן זענען נישט דוקא די עלסטע פאלק און עלסטע פאלק איז נישט א גורם פאר דעם נומער פון פאלק מיטגלידער. מאך דעם חשבון פון נח (וואס פון עם שטאמט אלע מענטשן) שטאמען יודן נאר פון שם, פון תרח נאר פון אברהם, פון יצחק נאר פון יעקב, מילא האלט מען שוין אז יודן זענען מיעוטא דמיעוטא פון די פעלקער פון דער וועלט אפילו בימים ההם.

אז דו ווילסט קענסטו ווייטער דן זיין וועגן וויפיל יודן מ'האט געהארגעט איבער די יארן הי"ד וכו' אבער ס'איז שלא מן ענין פון דער קשיא וואס האסט אנגעהויבן מיט.

הקטן • 19טן דעצעמבער 2017

די וועג, וואלווי, דאס צי מעסטן דארף זיין ציריק ציגיין א משך זמן ווען אידן זענען געווען בערך די זעלבע מיט אן אנדערע פאלק, און זען וויפיל זענען די אידן יעצט און וויפיל יענער פאלק, און נאכדעם אויף קימען מיט סברות פארוואס

[פארקירצט]

קאמפער די וואקס פין אן אנדערע אלטער פאלק - קוק למשל די וואקס פין כינע אדער אינדיע

berlbalaguleh • 19טן דעצעמבער 2017

וואלווי: אבער דאס מוזסט דו דאך זיכער מודה זיין אז דער פאקט וואס מ'האט אויסגעהרג'עט אזויפיל מיליאנען אידן אין משך פון דורות, איז אן ערשטהאנטיגע פאקטאר אין דער קליינע צאל אידן. נעם נאר דעם האלאקאוסט אליין. ווען א דריטל (לויט די סטאטיסטיקס) פונ'ם אידישן פאלק זענען פארטיליגט געווארן. און וואס איז מיט די אלע אנדערע הריגות ווי קרייצצוגן. און חורבן בית המקדש ראשון ושני...!

וואלווי • 19טן דעצעמבער 2017

גערעכט, כ'האב גערעדט פון די ביג פיקטשער אז מתחילה זענען זיי א מיעוט שבמיעוט קאמפערד צו אנדערע אומות, אבער אז מ'זעראד אין, דעמאלטס האבן זיי טאקע בנוסף צו זיין א מיעוט נאך פארלוירן אסאך מער קאמפערד צו אנדערע אומות.

און ווער רעדט נאך נאכ'ן קריג די רוחניות'דיגע פארלוסט דורך'ן שמד פון...

כפתור • 19טן דעצעמבער 2017

פארגעס נישט: א איד איז נישט נאר מיט א בארד און פאות. ס'קען זיין אן אינדיאנער טשיף וואס שטאמט פון אברהם יצחק ויעקב. שווער צו וויסן וויפיעל פון אונזערע זשינס (ניצוצות?) זענען אויסגעשפרייט.
קען אפילו זיין אז אונז זענען טאקע די מערסטע

שבת אחים • 20סטן דעצעמבער 2017

אלע אשכנזישע אידן זענען זעקסטע ביז אכטע קאזינס. אונז היימישע/חסידים זענען נאך נענטער, געווענטליך פערטע/פיפטע קאזינס. דעס האט מען באשטעטיגט מיט צענדליגער טויזענטער DNA סעמפלען פון אשכנזישע אידן. די אשכנזים האט זיך אנגעהויבן מיט בערך 600 אידישע משפחות וואס זענען ארויפגעקומען פון מזרח קיין אייראפע בערך 1500- 1200 צוריק און זיי האבן זיך געהאלטן צוזאמען און געווענטליך נאר משדך געווען צווישן זיך. דעריבער זענען די אידן נישט נאר א רעליגע אזויווי אלע אנדערע רעליגעס נאר אויך א געוויסע עטנישע גרופע, א שבט.

כלנו בני איש אחד.

berlbalaguleh • 20סטן דעצעמבער 2017

כפתור: ס'איז דא א יש אומרים אז מער פון דער העלפט פון די פאפיולעישן פון בראזיל שטאמע פון די אנוסים פון שפאניע און פארטוגאל...!

ברוך שפינוזה • 20סטן דעצעמבער 2017

„די אשכנזים האט זיך אנגעהויבן מיט בערך 600 אידישע משפחות [...]“

קענסטו צוצייכענען א מקור? ווייל איינער האט צו מיר געטענהט אז די אשכנזישע אידן זענען פון די עשרת השבטים, אזויווי ס'שטייט אין דעם לעצטן פסוק פון ספר עובדיה, און איך האב נישט געהאט מיט וואס אים אפצופרעגן.

הקטן • 20סטן דעצעמבער 2017

„ס'קען זיין אן אינדיאנער טשיף וואס שטאמט פון אברהם יצחק ויעקב."

אויב האט ער א גוי ערגעץ אין זיין מיטערליכע לינעאיטש איז ער נישט פארעכענט וואו א איד.
נישט מסתבר צי זאגן אז כי אתם המעט גייט אויף די זשינס

שבת אחים • 20סטן דעצעמבער 2017

„קענסטו צוצייכענען א מקור?"

די מקור איז .DNA יעדער קען טשעקן זיינע גענעטיקס. מיט אפאר יאר צוריק האב איך אריינגעשיקט מיינס. איך בין אן אשכנזי וואס שטאמט פון איסטערן אייראפע.

אישתישבי • 27סטן דעצעמבער 2017

עס וואלט געווען אינטרעסאנט צו דערגיין אויב דער בני יששכר איז טאקע אן אייניקל פין יששכר.

berlbalaguleh • 28סטן דעצעמבער 2017

דו קענסט איהם בעטן אז ער זאלל נעמען א ד.נ.א. טעסט ביי ענסעסטרי דאט קאם...!

הומאר

„עגל: די קאנספירעסי" — זיי נישט קיין קאלב!

צום חטא העגל: אין דער וואך פון פרשת כי תשא תשפ"ד האט „קטלא קניא" אין קאווע שטיבל „אנטפלעקט" דעם „אמת'ן" מעשה העגל – אין דער שפראך פון די קאנספיראציע־טעאריעס פון אונזער צייט.

פון **קטלא קניא** • אויסגעקליבן און מגיה געווען [פארקירצט]

קאווע שטיבל • א שמייכל • „עקסקלוסיוו: עגל. די קאנספירעסי - זיי נישט קיין קאלב" • 29סטן פעברואר 2024
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/16907.html#p552159

טריגער ווארענונג: לינקע וועלן צעפלאצט ווערן.

דא ריווילן אונז צום ערשטן מאל אין פיר טויזנט יאר - פ י ר ט ו י ז נ ט י א ר - דער אמת'דיגער מעשה העגל. נישט ווי דער רבי האט עס געלערנט אין חדר נאר דער ריינער אמת. אונז וועלן דיך ווייזן קלאסיפייד מאטעריאל וויאזוי דער גאווערמענט פאפט דיך אויס איבער'ן עגל. וויאזוי זיי מאניפולעיטן אונזער ברעינס און אונזער גאנצער באדיז פאר זייערע אגענדעס. קוק נאר מיט אפענע אויגן און לייג צו אביסל קאפ וועסטו שוין אליין זען. גלייב נישט אלעס וואס דו ליינסט פון דעם מעינסטרים אפילו ווען ס'קומט מיט טראפן און שנים מקרא ואחד תרגום. קיואנאן פארשטייט נאך אזוי גוט ווי א קדמא ואזלא. פאלג "רוסלאנד היינט": קוועסטשן מער. פרעג מער קשיות.

דו מוזט ערשט אבזארבן איין גרויסער פוינט. ווען דו ליינסט, קוק נישט אין רש"י און אין אבן עזרא. קוק צווישן די שורות און פרעג, וואס ליגט אונטער דעם היי? און די ערשטע שאלה איבער'ן עגל איז צו פרעגן ווער איז דא געשטאנען צו בענעפיטן. פסל לך, מכאן שנתעשר משה מפסולת של לוחות. זעסטו שוין דער קאראפשן פון די עליטס? זיי גנב'נען דיינע טעקסעס און מאכן זיך רייך. זיי קאמפעינען און זאגן מ'וועט נאר צאלן א מחצית השקל און גלייך נאך דער עלעקשן איז, פרקו נזמי הזהב, זיי כאפן אלעס צו אפילו דער קריפטאו. און די משוגענע וואוקס דרש'נען פאר פרויען און די.אי.איי רעכטן אבער לויפן באלד כאפן דזשולערי פון די נקבות.

גענוג מיט די קשיות און לאמיר טיפער אריינקוקן וואס די מפרשים האבן באהאלטן. פרעג איין פשוט'ע קשיא. פארוואס האט אהרן הכהן געדארפט באשאפן א קאלב ווער ער איז געווען ארומגענומען מיט אקסן? ס'מאכט בכלל נישט קיין סענס. זיי קוקן ארויף צום הימל און אנשטאט צו זען די עיליענס וואס דער סי.איי.עי האט געשיקט פאר סערוועילענס, האבן זיי זיך געלאזט נארן פון א דיפ פעיק אז מלאכים מאכן א לוייה פאר משה רבינו. נעשה ונשמע האבן זיי געזאגט אנע צו פרעגן איבער דער נייע לעדזשיסלעישן און רעגולעישנס. וויאזוי האבן זיי געמיינט זענען אלע בלינדע זעעדיג געווארן ביי קבלת התורה? פון דעם וויד און די סייקעדעליקס וואס מ'האט זיי אנגשטאפט און מ'מאכט דערפון

א זכר יעדער שבועות. סאו ברום ווייטער ביי אקדמות און קוק חלילה נישט ארויס פונעם טלית.

פרעגסטו, דער קאלב איז דאך אבער ממש ווי דער פינפטער דשזעט וואס ס'שטייט אין אני מאמין. זיי דו אבער נישט קיין קאלב. פרעג, וואו איז דער עווידענס? אה, משה רבינו האט עס פארברענט און צעמאלט און צעשפרייט איבערן וואסער. בקיצור, ער האט דיסטרויד דער עווידענס און ער האט געמיינט מ'וועט אים נישט כאפן, אזויווי האנטער'ס לעפטאפ. נאר וועקסינס האט ער געמאכט דערפון און געגעבן יעדן צו טרונקען. עברו משער לשער, געב עס פאר ביל געיט$ ער זאל קענען אריינשטיפן זיינע מייקראוטשיפס. און שפעטער קרן עור פניו פון די אלע רעידיעישן פון ביג פארמע.

טענה'סטו, און ביז איצט האט קיינער נישט געוואוסט? די תשובה איז אבער פשוט. פארוואס מיינסטו אז מ'אסר'ט דער אינטערנעט? ווייל דער רמב"ן און דער כלי יקר האבן נישט געוואלט אז דו זאלסט דאס וויסן. יא דער שיינער כלי יקר איז גארנישט אזוי אינאסנט ווי ער מאכט זיך און ער וויל דיך אויך אונטערברענגען. אבער אויף 4-טשען קען מען זעען אלע סתרי תורה. וואס מיינט, ויצר אותם בחרט, וואס דער רבי אין חדר האט קיינמאל נישט געוואסט דער טייטש? האנטער ביידן. דו לאכסט? האסט שוין געלערנט אלע מפרשים? ברענג מיך א ראיה אז קיינער האט נישט אזא פשט.

משה איז א קלעסיק עליט. פול מיט נעגעטיוויטי. ער גייט זיך עיוואל און ער קומט צוריק מיט א מעסעדזש, לך רד כי שחת עמך. ער זעט אידן טאנצן און פירן א קומזיץ און אנשטאט צו זען דער פאזיטיוו און דער אינספירעישן פון אזא ספיריטשועליטי, איז קול ענות אנכי שומע. וואס איז מיט אהבת ישראל? אני ליטוואק, אני חסיד, אני פרה, אני עגל. פארדעם זאגט דער בעל הטורים אז לך רד איז נוטריקון, לעטס גאו ברענדן.

ווייל מיין אפיניען איז אז משה איז ממש דער דיפ סטעיט און דערפאר ופני לא יראו, ער זאל דיך קענען קאנטראלן. איין מינוט מאכט ער א פיליבאסטער מיט א שני אין אלף השישי אריין און נאכדעם ווען אנדערע ווילן רעדן מאכט ער נאו פלאטפארמינג מיט מחני נא מספרך. [פארקירצט]

און וואס איז מיט פירסט אמענדמענט רייטס? נאר אזוי זענען אלע ליבערעלס מיט קענסל קאלטשער. זיי ווילן פון דיר נאר צונעמען דיינע גאנז. משה'ס גאווערנמענט לאזט נישט קיין שווערד אויף דעם מזבח און ער איגנארד סעקנד אמענדמענט רייטס אבער ער מעג מאכן וואוטס פון מי לה' אלי. ממש געגנב'ט דער עלעקשן אין א ביג סטיל. ער פארפירט צו דיפאנדען דער פאליס אבער ער זאגט ער פאר דער עף.בי.איי בני לוי גייטס הרג'ענען די סיטיזנס, ווייל זיי קענען זיך נישט דעפענדן.

אבער דער גרעסטער דזשאוק איז סליפי מאו. נאך שלאפן פערציג טעג און פערציג נעכט האט ער געטריפט און צעבראכן די לוחות. ס'איז געגאנגען משוגע ווירעל לעיני כל ישראל. איך לייג נישט קיין דעקל אויף אים. דער לינקער עסטאבלישמענט נעמט איינעם איבער אכציג וואס קען זיך נישט רירן אן עפעס צו צעברעכן. אבער נאכדעם ויחל משה, ער וויל רעזיינען. זיי א פראוד דזשו און פארענטפער דיך נישט אגאנצער טאג. וואס וואלט פוטין געטון? געוויינט אדער געבאמבעט אלע זעקס הונדערט טויזנט? טאקער קארלסן וואלט אריינגעגאנגען אין א מדבר סופערמארקעט און געוויזן אלע דעלישעס ליינס פון מן פראדאקטס אז דער עולם זאל זען דער קאנספירעסי.

[פארקירצט]

און וואו איז דער אינוועסטיגעישן וואס האט פאסירט מיט דעם גאלד פונעם עגל?

נאר דער גאווערמענט וויל אז דו זאלסט פאסטן, און ליינען ויחל, און זאגן עננו, און צאלן מחצית השקל, און געבן תרומה לה'. אבי דו זאלסט בלייבן א קאלב.

היסטאריע

היינט מיט . . . יאר צוריק

וואס האט מען געשריבן אויף די פארומס אויף דעם זעלבן טאג, דעם 25סטן פעברואר, אין פריערדיגע יארן? א בליק פון א גריכישן היסטאריקער אויף אחשורוש, און א שאלה צי מען מעג אין א שמיטה־יאר פלאנצן אין וואסער.

14
יאר צוריק
2013

אבסערוואציעס אויף די מגילה

יאיר • קאווע שטיבל • תורה און מחשבה • 25סטן פעברואר 2013

עס איז אינטערעסאנט צו באמערקן אז דער קעניג xerxes פון פערסיע, וועלכער איז לויט אלע ווארשיינליכקייטן געווען אחשורוש, ווערט ברייט געשילדערט דורך דעם גריכישן היסטאריקער העראדאטוס, וועלכער שרייבט אז ער האט מלחמה געהאלטן מיט די גריכן, און קודם האט ער געווינען (און מסתמא נאכדעם איז געקומען די גרויסע פארטי) אבער צום סוף האבן זיי אים באזיגט, און זינט דעמאלט איז ער געווארן א פארביטערטער מענטש, א שיכור, און א שפילצייג אין די הענט פון זיינע מיניסטארן, ביז ער איז געווארן עלימינירט אין שושן דורך דעם הויפט פון זיינע וועכטער. זעט אויס יענער האט בעסער געטויגט ווי בגתן ותרש.

https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/3040.html

12
יאר צוריק
2015

קען מען פלאנצן „היידראפאניקס" אין א שמיטה־יאר?

חנניה שמילאוויטש • דער קרעטשמע • עולם התורה • 25סטן פעברואר 2015

היידראפאניקס מיינט אז מען פלאנץ נאר מיט וואסער און אן ערד, וואס כ'האס דערווייל געטראפן איבער דעם איז דאס:

ילקוט יוסף:

„מותר לשתול ולנטוע בשביעית פירות או ירקות בתוך בריכת מים כשאין שם שום תערובת של עפר כלל [והיינו בשיטת הידרופוניקס, שנותנים זרעים על רשתות שמתחתם יש מים המהולים בחומרי מזון הדרושים לצומח], שלא אסרה תורה אלא זריעה כדרכה בעפר שיש עליו תורת קרקע, אבל זריעה במים בלבד אין עליה תורת שדה ולא תורת ארץ. ויש להקל בזה אפילו תחת כפת השמים, וכל שכן אם עושים זאת בחממות סגורות כפי שזה מצוי היום, שבודאי מותר. [ילקוט יוסף הל' שביעית פ"ד סעיף לב עמוד רלח. יחוה דעת ח"ו סי' יב עמוד עח]"

און דאס:

„בספר "דרך אמונה" של הגר"ח קנייבסקי שעוסק בהלכות שביעית ומצוות התלויות בארץ במהדורה האחרונה (מהדורה ד נדמה לי) מובאת שאלה של הרב קנייבסקי ששאל את החזון אי"ש לגבי הידרופוניקה והחזון אי"ש ענה כי לדעתו אין בצמחים הגדלים בשיטת גידול זו קדושת שביעית וגם לא חיוב תרומות ומעשרות כלל."

איז דא נאך שיטות אין דעם ענין, ווער ס'קען צילייגן איבער דעם, תבוא עליו ברכה.

https://kretchme.sites.tab.bot/t/441.html

לוח

יארצייטן פון דער וואך

י"ח–כ"ד אדר א'. די נעמען זענען פון דער „רשימה של קברי צדיקים" וואס „כורמיזא" האט אריינגעשטעלט אויף היידפארק אין 2004, און ביי זיי שטייט וואו דער ציון איז; צו י"ט אדר קומען צו נאך פיר פונעם אשכול „יארצייט'ן" אין קאווע שטיבל, וואו „סקרן" האט אין מערץ 2018 ארויפגעלייגט די יארצייטן פונעם טאג (אויפן פאסט שטייט בטעות „י"ט טבת", אבער די נעמען זענען פון י"ט אדר). די רשימות שרייבן מערסטנס סתם „אדר"; היי־יאר, א שנה מעוברת, פאלן די טעג אין אדר ראשון, און ביי עטלעכע שטייט אויסדריקלעך „אדר א'". די וואס די רשימה צייכנט אן מיט „אדר ב'" (ווי ר' חנוך הענעך פון אלכסנדר, י"ח אדר שני, און ר' יעקב יצחק פון ביאלע, כ"ג אדר שני) קומען ערשט אין אדר שני. פאר כ"ד אדר ברענגען די רשימות נישט קיין נעמען.

פון **כורמיזא • סקרן**

היידפארק • קאווע שטיבל • חדשות אנ"ש אין בילדער • היסטאריע • „רשימה של קברי צדיקים ברחבי רוסיה ואירופה • יארצייט'ן" • 15טן דעצעמבער 2004; 6טן מערץ 2018

https://hydepark.sites.tab.bot/t/1219240.html#p-1219240 • https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/11188-5.html#p396922

דאנערשטאג, י"ח אדר א' • 25סטן פעברואר

- ר' מענדל מסקרנוביץ ב"ר שמעון מסקרנוביץ זי"ע (ציון: ווארשא) • תרפ"ט

פרייטאג, י"ט אדר א' • 26סטן פעברואר

- ר' דוד אב"ד דינוב ב"ר צבי אלימלך, דער „בני יששכר" זי"ע (בעמח"ס צמח דוד; ציון: דינוב) • תרל"ד
- ר' יעקב שמשון אב"ד קאסוב ב"ר חיים, בעל „תורת חיים" זי"ע (ציון: קאסוב) • תר"מ
- ר' אברהם מפאריסוב זי"ע • תרע"ב
- ר' יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר ב"ר יושע פאלק זי"ע (בעמח"ס שו"ת זכרון יהודה, שבט מיהודה; ציון: סאטמאר) • תר"פ
- ר' מאיר יחיאל מאוסטרובצה זי"ע • תרפ"ח
- ר' יוסף חיים זוננפעלד זי"ע, מרא דארעא דישראל • תרצ"ב
- ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדעמישלא ב"ר זאב זי"ע (בעמח"ס שו"ת מהר"ש; ציון: קאשוי; אין „יארצייט'ן" שטייט תרצ"ח) • תרצ"ה
- ר' עמנואל מפשעדבורז זי"ע • תרצ"ט
- ר' יצחק מאמשינוב ב"ר יוסף זי"ע • תשנ"ו

שבת קודש פרשת כי תשא, כ' אדר א' • 27סטן פעברואר

- ר' יואל סירקיש, דער ב"ח, אב"ד קראקא ב"ר שמואל יפה זי"ע (ציון: קראקא) • ת"א
- ר' יוסף דומ"ץ וואליע ב"ר צבי יהודה זי"ע (ציון: ווארשא) • תרל"ב

זונטאג, כ"א אדר א' • 28סטן פעברואר

- ר' אלימלך מליזענסק ב"ר אליעזר ליפמאן זי"ע, בעל „נועם אלימלך" (זעט „אנשי שם"; ציון: ליזענסק) • תקמ"ז
- ר' ישעי' פריוועס ב"ר אברהם הלוי זי"ע (ציון: ווארשא) • תרס"ג
- ר' ארי' לייבוש הלברשטאם אב"ד צאנז ב"ר אהרן זי"ע (ציון: צאנז) • תרצ"ה

מאנטאג, כ"ב אדר א' • 1טן מערץ

- ר' אליעזר דוד מראדאשיץ ב"ר הלל זי"ע (ציון: ראדאשיץ) • תרפ"ז

דינסטאג, כ"ג אדר א' • 2טן מערץ

- ר' יצחק מאיר אלטער מגור ב"ר ישראל זי"ע, בעל „חידושי הרי"ם" (ציון: גור) • תרכ"ו
- ר' יהונתן בנימין עסטרייכער אב"ד טשענגער ב"ר משה ארי' זי"ע (ציון: טשענגער; דאס יאר שטייט נישט אין דער רשימה)

קורץ און שארף

פערל פון די ארכיוון

פארוואס זענען די ערשטע לוחות צעבראכן געווארן, פארוואס טרינקט מען נישט קיין מילך אום יום כיפור – און א מאדנער געדאנק וועגן „קום עשה לנו אלהים“.

„אי לאו האי יומא“ — און די שברי לוחות

האלאנד:

רבי יוסף אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא... לכאורה רבי יוסף היה ענוונתן גדול כדאיתא בסוטא... אלא שאמרו חכמינו זל אין לך יפה מן הצניעות שהרי לוחות הראשונות היה נותן בפימבי שלטה בהן עין הרע ונישתברו... ועוד אמרו בנדרים רבי יוסף היה חלה ומשכח תלמידו... ועוד אמרו הזהרו בזקן ששכח תלמידו מחמת אונסו שכן שברי הלוחות מונחות בארון. הרי דהא דיש יותר ליזהר בזקן ששכח תלמידו ילפינן משברי הלוחות.. וזהו שאמר רבי יוסף אי לאו האי יומא... אי לא היום הגדול הזה דמתן תורה בעצרת בעצם היום. בפומבי ובפרסם גדול הרי לא היו משברים הלוחות. ואם שברי הלוחות לא היו מונחים בארון לא היו יודעים שצריך ליזהר בזקן ששכח תלמידו ולא היו נזהרין בכבודו דהרי שכח תלמידו אם כן אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוכא

קאווע שטיבל • „תורות אויף שבועות“ • 12טן מאי 2013
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/3763.html#p114432

קיין מילך אום יום כיפור

געפילטע פיש:

מילך, כדי שתמליכוני עליכם. ווי אויך איז עס גימ' 100 כנגד מאה קולות.
פאס אבער אויף יום כיפור נישט צו טרונקען קיין מילך נישט צו דערמאנען דעם חטא העגל.

קאווע שטיבל • „סימנא מילתא היא“ • 19טן סעפטעמבער 2012
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/1927.html#p46959

„קום עשה לנו אלהים“ — גאר אינאסענט?

קלוג און יונג:

'קום עשה לנו אלהים כי זה האיש משה לא ידענו מה היה לו' (עגל) סטרייקט מיר אוכט מער אינאסענט ווי ווידערשפעניג'דיג.
איך פארשטיי עפעס נישט צו דע פארצייטישע עברות
סע איז אין אן אנדערן פלאנעט ווי אומגעפילטערטע אינטערנעט

קאווע שטיבל • „וואס איז געווען די חטא פון די מרגלים“ • 15טן יוני 2012
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/845.html#p18048

קאלום

די תגובה פון דער וואך

אונטער דעם ארטיקל פון הרב זאקס האט „קאווע טרינקער" צוגעלייגט נאך א ווערטל פון אים: פון די פיר גרעסטע כופרים פון דער מאדערנער וועלט – שפינאזא, מארקס, פרויד און דארווין – זענען דריי געווען אידן. „ונבנתה העיר" האט ארויסגעזוכט וואס ער האט אמאל געשריבן, און צוגעלייגט א פשט:

„judaism produced three great אפיקורסים: שפינאזא, מארקס און פרויד, שפינאזא איז געווען פון די ערשטע דיטערמעניסטן, א מענטש האט נישט בחירה חפשית, יעדע פעולה איז א תוצאה פון דער סביבה, קאנדישענס וכו', מארקס האט ארויסגעהויבן די סטאטוס פון עובדי אדמה און די מלחמה פון די קלאסן, און דאס סוב-קאנטשעס נייגונג צו איינע פון די עלטערן איז פרויד'ס א חידוש."

זאגט דער אייבערשטער: לך לך מארצך - מארקס, וממולדתך - שפינאזא, ומבית אביך - פרויד...

ונבנתה העיר • קאווע שטיבל • 16טן פעברואר 2014

https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5889.html

מקורות

פון וואו די שטיקער קומען

אלע שטיקער אין דעם נומער זענען געגנומען פון די ארכיוון אויף archiv.sites.tab.bot. ביי יעדן שטיק: דער ארכיוו, דער פארום, דער אשכול, דער ניק פונעם שרייבער, דער דאטום, און דער לינק.

לכבוד שבת קודש	„„כי תשא את ראש" – די סכנה פון ציילן אידן" · **הרב יונתן זאקס · איבערגעזעצט: קאווע טרינקער** קאווע שטיבל · תורה און מחשבה · אשכול „די סכנה פון ציילן אידן - הרב יונתן זאקס על הפרשה (אידיש)" · 16טן פעברואר 2014 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5889.html#p183928
שמועסן אויף דער סדרה	„„קום עשה לנו אלהים" – א נייער רבי אדער א נייער גאט?" · **פאלאצ'ינטא, קבצו זקנים, היסטאריע** קאווע שטיבל · תורה און מחשבה · אשכול „פרשת תשא - עגל" · 14טן–15טן פעברואר 2022 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/15148.html#p494949
הלכה־שמועס • „ושמרו בני ישראל את השבת"	„א טעסלא אום שבת – דאורייתא אדער דרבנן?" · **מתבודד, וואלווי, pseudonym1 און אנדערע** קאווע שטיבל · תורה און מחשבה · אשכול „דרייוון א טעסלא שבת - איסור דאו' אדער דרבנן?" · 2טן–7טן יוני 2023 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/16253.html#p527010
תורה און וויסנשאפט	„„כי אתם המעט" – פארוואס זענען אידן אזוי ווייניג?" · **מיש-נייעס, וואלווי, berlbalaguleh, שבת אחים און אנדערע** קאווע שטיבל · וויסנשאפט · אשכול „כי אתם המעט... זענען טאקע אידן טאקע גענעטיש אנדערש?" · 19טן–28סטן דעצעמבער 2017 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/12031.html#p391594
אנשי שם • צו כ"א אדר	„דער רבי ר' אלימלך פון ליזענסק" · **שעפטל, אבגד, גם כי אלך און אנדערע** קאווע שטיבל · אנשי שם · אשכול „הרבי ר' אלימלך מליזענסק זצוק"ל" · 21סטן–23סטן פעברואר 2014 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5925.html#p185422
הומאר	„„עגל: די קאנספירעסי" – זיי נישט קיין קאלב!" · **קטלא קניא** קאווע שטיבל · א שמייכל · אשכול „עקסקלוסיוו: עגל. די קאנספירעסי - זיי נישט קיין קאלב" · 29סטן פעברואר 2024 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/16907.html#p552159
היינט מיט 14 יאר צוריק	„אבסערוואציעס אויף די מגילה" · **יאיר** · קאווע שטיבל · תורה און מחשבה · 25סטן פעברואר 2013 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/3040.html
היינט מיט 12 יאר צוריק	„קען מען פלאנצן „היידראפאניקס" אין א שמיטה־יאר?" · **חנניה שמילאוויטש** · דער קרעטשמע · עולם התורה · 25סטן פעברואר 2015 https://kretchme.sites.tab.bot/t/441.html
יארצייטן פון דער וואך	**כורמיזא · סקרן** · היידפארק · קאווע שטיבל · חדשות אנ"ש אין בילדער · היסטאריע · „רשימה של קברי צדיקים ברחבי רוסיה ואירופה · יארצייט'ן" · 15טן דעצעמבער 2004; 6טן מערץ 2018 https://hydepark.sites.tab.bot/t/1219240.html#p-1219240 • https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/11188-5.html#p396922
פערל פון די ארכיוון	„„אי לאו האי יומא" – און די שברי לוחות" · **האלאנד** · קאווע שטיבל · „תורות אויף שבועות" · 12טן מאי 2013 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/3763.html#p114432
פערל פון די ארכיוון	„קיין מילך אום יום כיפור" · **געפילטע פיש** · קאווע שטיבל · „סימנא מילתא היא" · 19טן סעפטעמבער 2012 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/1927.html#p46959
פערל פון די ארכיוון	„„קום עשה לנו אלהים" – גאר אינאסענט?" · **קלוג און יונג** · קאווע שטיבל · „וואס איז געווען די חטא פון די מרגלים" · 15טן יוני 2012 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/845.html#p18048
די תגובה פון דער וואך	**ונבנתה העיר** · קאווע שטיבל · 16טן פעברואר 2014 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5889.html

אין דעם קומענדיגן נומער: מאנטאג, דעם 1טן מערץ – נומער 38; דאנערשטאג, דעם 4טן מערץ – נומער 39, אויף פרשת ויקהל.

„ארכיוו" • אויסגעקליבן און מגיה געווען פון די אידישע פארומס און בלאגס • די ווערטער געהערן צו זייערע שרייבער.